

Açık Öğretim Fakültesi Adalet Programı

HUK102U İnfaz Hukuku Ders Notları

İÇİNDEKİLER

Ünite 1: İnfaz Hukukunun Temel Esasları

Ünite 2: İnfazın Genel Şartları ve Cezalar

Ünite 3: İnfaz Kurumuna Kabul, İnfazın Planlanması, Hükümlünün Hak ve Yükümlülükleri

Ünite 4: İnfaz Kurumlarında Uygulanacak Rejim, Düzen ve Güvenlik

Ünite 5: Hükümlülerin Nakli, İnfazın Gevşetilmesi ve Cezanın İnfazını Etkileyen Nedenler

Ünite 6: Ceza İnfaz Kurumları, İşleyişi ve Personelleri

Ünite 7: Özel İnfaz Şekilleri, Tutukluluk ve Adli Kontrol Kararlarının İnfazı

Ünite 8: İnfaz Muhakemesi ve İnfazın Denetlenmesi

ÜNİTE 1: İnfaz Hukukunun Temel Esasları

İnfaz Hukuku: Ceza ve güvenlik tedbirlerine ilişkin kesinleşmiş kararların yerine getirilmesine yönelik esasları gösterir, bu tedbirlerin **nasıl yerine getirileceği** ile ilgilendir.

Amaç: Önleme ve Yeniden Topluma Kazandırma

İnfaz : Bir yargıyı yerine getirme, uygulama, yürütüm --> Mahkemelerce verilip kesinleşen ceza ve güvenlik tedbirlerinin yerine getirilmesidir.

- Suç teşkil eden bir eylem var olmalı
- Bu eylem için ceza muhakemesi sonucunda bir mahkumiyete hükmedilmeli
- Bu hüküm kesinleşmiş olmalı

Tarihçe

- 1588 yılında ilk kez Amsterdam Cezaevlerinde, infazın ödetme amacının yanında iyileştirme ve topluma yeniden kazandırma amacı da benimsenmiştir. Mahkumlar gruplar halinde birlikte bulundurulmuş, çeşitli işlerde çalıştırılması ve din eğitimi verilerek kişileri sosyal yaşama alıştırmak ve topluma yararlı bir birey haline getirmek hedeflenmiştir.
  - Ancak sonraki dönemde söz konusu kurumlar özel müteşebbislere kiralanarak, mahkumların çalıştırılma amacı ekonomik kazanç elde etmeye dönmeye başlar.
  - Bu sebeple başlayan cezaevi koşullarının kötüleşmesi sürecinde 1789 Fransız İhtilali, insanca infaz konusunda genel ilkelerin belirlenmesine öncülük eder.
  - Etkili yasal düzenlemeler 2. Dünya Savaşı sonrasında ortaya çıkar.
- Türk Hukuku:
  - Türk Hukuku'nda uzun süre İslam Hukuku egemen olduğundan hapisanelerden öte bedensel cezalar uzun süre ön planda yer almıştır.
  - Osmanlı döneminde özgürlüğü bağlayıcı cezaların kabul edilmesi, Tanzimat'ın kabulüyle yürürlüğe giren ceza kanunlarıyla olur.
  - Cumhuriyet döneminde 1926'da **765 sayılı Türk Ceza Kanunu** yürürlüğe girer.
  - 1965'de **647 sayılı Cezaların İnfazı Hakkında Kanun** ile modern infaz esasları hayata girer.
  - Yeni esaslar ise 2004'de **5275 sayılı Ceza ve Güvenlik Tedbirlerinin İnfazı Hakkında Kanun** ile düzenlenmiştir.

AMAÇLAR - 5275 Md 3

- Genel (toplum) ve özel (suçlu) önlemeyi sağlamak (Ceza suçluyu ve toplumu suç işlemekten alıkoyar)
- Bu maksatla hükümlünün yeniden suç işlemesini engelleyici etkenleri güçlendirmek
- Toplumu suça karşı korumak
- Hükümlünün yeniden sosyalleşmesini teşvik etmek
- Üretken ve kanunlara, nizamla, toplumsal kurallara saygılı, sorumluluk taşıyan bir yaşam biçimine uyumunu kolaylaştırmak

Hukukun Zaman Bakımından Uygulanmasıyla İlgili İlkeleri

- Geriye Yürüme:
- İleriye Yürüme:
- Hemen Uygulama: infaz hukuku bakımından bu ilke uygulanır. Yürürlükteki yasaların uygulanması (geçmiş yürüme sonucu da doğurur)
  - İstisnalar:
    - Hapis cezasının ertelenmesi
    - Koşullu salıverilme: İnfaz süresinin 2/3'ünü iyi halli olarak geçirmiş ise
    - Tekerrüre ilişkin kanuni düzenlemeler

Ceza Hukuku -Kanunilik İlkesi

- Aleyhe kanunun geçmiş yürümesi yasağı: Sonradan yürürlüğe giren kanun ceza infazı devam eden hükümlünün aleyhine ise uygulanmaz
- Lehe kanunun geçmiş yürümesi ilkesi

İnfaz Hukukunun Temel İlkeleri

- **Hukuk Devleti:** Amacı hukukun üstünlüğünü sağlamak olan devlettir.
  - Devletin sahip olduğu iktidar hukuktan gelir ve ona uygun kullanılır.
  - Hukuk, insan kişiliğine saygıya dayanır.İnsan haklarına uygun ve adil olunması gerekir
- **İnsan Onurunun Dokunulmazlığı:** Devlet hem insan onuruna dokunmamak, hem de ona yönelmiş tehditleri engellemek yükümlülüğü altındadır. (AY Md 17, 5275 Md 2/2)
- **Eşitlik İlkesi:** Özgürlüğü kısıtlanan hiç kimse bundan dolayı ayrımcılığa tabii tutulamaz (AY Md 10, 5275 Md 2/1)
- **Sosyal Devlet İlkesi:** Devlet, sosyal adalet ve sosyal güvenliğin sağlanmasıyla görevlidir. Devlet bir yandan kişiler arasındaki sosyal eşitliği sağlamak diğer yandan herkesi sosyal ve ekonomik baskılardan korumak ve kurtarmak yükümlülüğü altındadır.

İnfaz İlkeleri

- **İnfazın Kanuniliği İlkesi:** Mahkumiyet hükümleri kesinleşmedikçe infaz olunamaz (5275 Md 4) Hükümlüye hükümde yazılı olandan başka bir hüküm verilemez.
- **İnfazın Kesintisizliği:** 5275 Md 5: İnfaza başlandıktan sonra ceza çekilinceye kadar infaza ara verilmez.
- **Gizlilikten Kaçınma İlkesi:** Ceza infazı bilinmeyen bir yerde ve bilinmeyen bir yöntemle yapılamaz. Ancak bu ilke, infazın alenen uygulanacağı anlamına gelmez.
- **İnsanca İnfaz İlkesi:** Hükümlüye uygulanacak kısıtlamalar cezanın amaçları ile orantılı olmalıdır.
- **İnfazın Bireyselleştirilmesi:** Hükümlü hakkında cezanın infazı hakkında bir iyileştirme planı hazırlanmalıdır.

ÜNİTE 2: İnfazın Genel Şartları ve Cezalar

İnfazın Konusu ve Koşulu

İnfazın **konusu** mahkumiyet hükmüdür (5275-Md 4)
İnfazın **koşulu** hükmün kesinleşmesidir.

Hüküm : Mahkeme tarafından yargılamanın sonunda, yargılamanın konusuna ilişkin olarak verilen ve yargılamayı sona erdiren karardır.

(CMK Md 223/1): Duruşmanın sona erdiği açıklandıktan sonra hüküm verilir. Beraat, ceza verilmesine yer olmadığı, mahkûmiyet, güvenlik tedbirine hükmedilmesi, davanın reddi ve düşmesi kararı, hükümdür.

Hükmün Kısımları:

- Mesele:
- Sonuç:
- Gerekçe:

Hükmün Kesinleşmesi:

1. Bir hükme karşı kanun yolu kapatılmış ise, bu hüküm tesis edilmekle kesinleşir.
  - **Örnek:** 1500 TL adli para cezasına karşı CMK Md 272/3-a'ya göre istinaf yoluna başvurulamadığından hüküm verilmekle kesinleşmiş olur.
CMK Md 272/3-a: Hapis cezasından çevrilen adli para cezaları hariç olmak üzere, sonuç olarak belirlenen üçbin Türk Lirası dâhil adli para cezasına mahkûmiyet hükümlerine Karşı istinaf yoluna başvurulamaz
2. Kanunla öngörülen süre zarfında ilgililer hiçbir işlem yapmazsa hüküm kesinleşir.
  - **Örnek:** Hükme karşı istinaf istemi, hükmün açıklanmasından itibaren 7 gün içinde yapılmazsa
3. Kanun yolundan vaz geçilmesi ya da talebin geri alınması halinde hüküm kesinleşir.
4. İlk derece mahkemesi tarafından verilen hüküm, tüm denetim muhakemesi süreçleri tüketildikten sonra kesinleşir.

İnfazın Başlaması için Gereken Nitelikler:

- Hükmün kesinleşmiş olması
- İnfaz şekilleri veya infaza ilişkin kararların bir hakim tarafından karara bağlanması
- İnfazın derhal başlanması
- İnfazın sürekli olması
- Cumhuriyet Savcıları,
  - kesinleşen hükmün kanuna uygun olup olmadığını incelemekle görevli son merciidir. Eğer kanuna aykırılık görürse olağanüstü kanun yollarına başvurarak hükmün düzeltilmesini ister. Bu yollar:
    - **Olağanüstü itiraz:** (*Sadece Yargıtay Cumhuriyet Başsavcısı tarafından başvurulabilir*) Yargıtay ceza dairelerinden biri tarafından verilen bir hükümdeki hukuka aykırılık sebebiyle re'sen veya talep üzerine 30 gün içerisinde Yargıtay Ceza Genel Kurulu'na başvurulması
    - **Kanun yararına bozma:** (*Adalet Bakanının talebi üzerine ya da bazı hallerde re'sen Yargıtay Cumhuriyet Başsavcısı tarafından başvurulabilir*) İstinaf mahkemesi veya Yargıtay incelemesinden geçmeksizin kesinleşen kararlarda hukuka aykırılık bulunması halinde, hükmün ilgili ceza dairesi tarafından incelenmesi
    - **Yargılamanın yenilenmesi:** Kanunda belirtilen sebeplerin varlığı halinde kararı veren mahkemenin yargılamayı baştan itibaren tekrarlayarak yeniden karar vermesi (Genel olarak infazı ertelemez, bu konuda mahkemenin takdir yetkisi vardır)

- kesinleşen hükümlerin aynen yerine getirilmesini sağlamakla yükümlüdür.
- İnfazı yürütme yetkisine sahiptir.
- Kesinleşen ilamlar hükmü veren mahkemenin bulunduğu yerdeki savcıya tevdi olunur.

İnfazın Yapılması

- Hükümlünün kendiliğinden başvurusu
- Hükümlü hakkında çağrı kaydı çıkarılması
- Yakalama emri çıkarılması

Müddetname: Hükümlü ceza infaz kurumuna teslim edilirken ilamı infaz eden Cumhuriyet Başsavcılığı tarafından verilen v bir örneği kurum idaresine gönderilen belge. İçeriğinde şunlar bulunur:

- İnfaz defteri numarası
- Ceza infaz kurumuna alındığı ve saliverileceği tarih
- Ceza Süresi
- Cezanın hangi mahkeme ve hükme ilişkin olduğu

Ceza: Tipe uygun, hukuka aykırı, kusurlu insan davranışı olarak tanımlanan suç karşılığında uygulanan yaptırım

- Hürriyeti bağlayıcı nitelikteki cezalar
- Para cezaları

Cezanın Amaçları

- Ödetme: Ceza, işlenmiş kusurlu bir fiil ya da başka bir kuralın ihlali üzerine misilleme tepkisidir.
- Önleme: Toplum ve bireyler üzerinde etkili olarak sağlanır.

Karma Görüş: TCK tarafından benimsenen görüştür --> Ceza, bir yandan suçluyu topluma uyumlu bir hale getirmeyi, gerekirse toplumdaki uzaklaştırmayı amaçlarken diğer yandan kanundan düzenlenmek ve infaz edilmek suretiyle korkutmalıdır.

Cezanın Nitelikleri

- Kanunilik İlkesi: Ceza mutlaka kanunda düzenlenmiş olmalıdır.
- Ceza bireyselleştirilebilir olmalıdır.
- Cezaların Şahsiliği İlkesi: Ceza sadece (o) suçu işleyen kişiye uygulanmalıdır.
- Ceza insan onuru ile bağdaşabilir olmalıdır.
- Ceza geri alınabilir ve düzeltilebilir olmalıdır.
- Ceza devlete az yük getirmelidir.
- Ceza suçlu için etkili olmalıdır.

Cezanın türleri ve İnfazı

- Hukuki Nitelikleri Yönünden:
  - **Asli Ceza:** Yasada suçun asıl karşılığı olarak öngörülen cezadır.
  - **Fer'i (ek) Ceza:** Yasanın asıl cezaya ek olarak belirlediği cezadır. Tek başına hükmedilemez.
  - **Seçimlik:** Esas itibarıyla asıl ceza olup öngörüldüğü suça ilişkin olarak hakim olarak seçilebilen cezalardır.
  - **Tamamlayıcı Ceza:** Asli cezaya yasal sonuç olarak eklenen cezalardır. Ceza mahkumiyetinin doğrudan sonucudur.

5237-TCK'da Cezalar

- **Hapis Cezası:** Failin işlediği suç karşılığı olarak kanunda öngörülen süre için özgürlüğünden yoksun bırakılması

- Ağırlaştırılmış Müebbet Hapis Cezası (Sıkı güvenlik rejimine göre çektilir)
  - 30 yılını çekenler koşullu salıverilmeden yararlanabilir. (Suç işlemek üzere örgüt kurmak ya da yönetmekten dolayı ise ya da tekerrür varsa, bu süre daha uzundur)
- Müebbet Hapis Cezası
  - 24 yılını çekenler koşullu salıverilmeden yararlanabilir (Suç işlemek üzere örgüt kurmak ya da yönetmekten dolayı ise ya da tekerrür varsa, bu süre daha uzundur)
- Süreli Hapis Cezası (1 aydan az, 20 yıldan fazla olmayan cezalardır)
  - Kısa Süreli Hapis Cezası: 1 yıl ya da daha az süreli --> Para cezasına ya da başka yatırımlara çevrilebilir. (TCK Md 50)
    - **Seçenek Yaptırıma Çevirme Koşulları**
      - **Objektif Nitelikli Koşul:** Cezaya ilişkin olup hükmedilen cezanın 1 yıl ya da daha kısa hapis cezası olmasıdır. :: Bilinçli taksir hariç taksirli suçlardan dolayı hükmolunan hapis cezası 1 yıldan uzun da olsa diğer koşulları sağlıyorsa adli para cezasına çevrilebilir.
      - **Subjektif Nitelikli Koşul:** Çevirme halinde suçlunun kişiliği, sosyal ve ekonomik durumu, yargılama sürecinde duyduğu pişmanlık ve suçun işlenmesindeki özellikler dikkate alınmalıdır.
    - Bazı hallerde çevrime zorunludur: (TCK 50/3)
      - Daha önce hapis cezasına mahkum olunmamış olmak koşuluyla:
        - 30 gün ve daha az süreli hapis cezaları
        - Fiilin işlendiği tarihte 18'den küçük veya 65'den büyük olanların 1 yıl ve daha kısa süreli hapis cezaları seçenek yaptırımlardan birisine çevrilir.

ÜNİTE 3: İnfaz Kurumuna Kabul, İnfazın Planlanması, Hükümlünün Hak ve Yükümlülükleri

İnfaz Kurumuna Kabul İşlemleri

5275 Md 21:

(1) Haklarında kesinleşmiş hapis cezasını içeren mahkûmiyet ve ödenmeyen adli para cezalarının hapse çevrilmesine ilişkin karar bulunanlar, Cumhuriyet Başsavcılığının yazılı emriyle ceza infaz kurumuna gönderilirler. Üstleri ve eşyaları arandıktan sonra kabul odalarına konulur ve hekim muayenesinden sonra kuruma yerleştirme işlemleri yapılır.

(2) Ceza infaz kurumuna alınan hükümlülerin adı ve soyadı, işledikleri suç, cezalarının türü ve süresi, mahkûmiyet ilâmının tarih ve numarası ve infaza başlandığı gün "hükümlü defteri"ne kayıt olunur. Bu defterdeki sıra numarası, hükümlünün numarasını oluşturur.

(3) Tanıya yönelik olarak hükümlülerin parmak ve avuç içi izleri alınır, fotoğrafları çekilir, kan grupları, vücutlarının dış özellikleri ve ölçüleri belirlenir. Kayıt altına alınan söz konusu bilgiler hükümlünün kişisel dosyasında veya elektronik ortamda saklanır. Bu bilgiler, Kanunun zorunlu kıldığı hâller dışında hiçbir kurum ve kişiye verilemez.

Gözlem: Bir kişinin durumunun her yönüyle ve dikkatle araştırılması faaliyetidir. Gözlem, infazın bireyselleştirilmesinin bir gereği ve koşuludur.

Hükümlülerin Sınıflandırılması: 5275 Md 23

İnfaz Kurumunun Hükümlü Üzerindeki Olumsuz Etkileri

- İnfaz kurumlarında psikolojik destek , yeniden topluma kazandırma hedefine etmek bakımından önemlidir.

Açlık Grevi (Beslenmenin Reddi): Belirli bir hedefe ulaşmak, bir hareketi protesto etmek ya da bir görüşe taraftar bulmak için kamuoyu yaratmak düşüncesi ile kişinin tek başına veya bir grup şeklinde yemek yemeyi durdurarak ve/veya sıvı almayarak aç kalma eylemidir. Belirli bir seviyeden sonra bu protestonun gayrimeşru ya da hukuka aykırı olduğu ve yapılan işin bir eylem ve mücadele niteliği kazanacağı kabul edilir. Kişinin yaşama hakkı en üst değer olarak kabul edildiğinde, nedeni ne olursa olsun açlık grevine müdahale edilmesi mümkün olmalıdır. Devletin tutukluların hayat ve sağlıklarını iyileştirme sorumluluğu bulunur. Bu kişiler devletin koruması altındadır. Bu sebeple tehlikeye maruz kalan grevciye müdahale cezaevi personeli için zorunludur. Aksi takdirde idarenin sorumluluğu söz konusu olur. (5275-82/2,3)

ÜNİTE 4: İnfaz Kurumlarında Uygulanacak Rejim, Düzen ve Güvenlik

İnfaz Rejimi

İnfaz Sisteminin Geçirdiği Değişimler:

- Hükümlülere tanınan hakların artması
- Cezaevi içinde şiddetin artması
- Yeniden topluma kazandırma programlarının suçtan uzaklaştırmayı sağlayacak düzeye getirilmesi çabaları

Amaca Uygun İnfaz Rejimi

- Firar engellenmeli
- Hükümlü ve personel arasında güvenli ve düzenli bir yaşam garanti edilmeli
- Hükümlülerin ruhsal ve bedensel sağlığı korunmalı
- Dürüst işlem ilkesine uygun, keyfilikten uzak ve etkin şikayet olanağının bulunduğu bir rejim uygulanmalı

Çağdaş İnfaz Rejiminin Esasları

- İnsan kişiliğine saygılı ve zaaf göstermeyen bir disiplin
- Hükümlü ve tutukluya hakları ve cezaevi yaşamı konusunda bilgi verilmesi
- Haberleşme ve ziyaret imkanlarının genişletilmesi
- Hapishanelerden çıkışa hazırlayan çalışmaların çekici hale getirilmesi

Yeniden Topluma Kazandırma (Re-sosyalizasyon)

5275'in Bu Konudaki Başlıkları

- Bireyselleştirme (Md 73-74)
- Eğitim (Md 75-77)
- Sağlığın korunması ve tıbbi müdahaleler (Md 78-82)
- Dışarıyla ilişkiler (Ziyaret) (Md 83-86, Avukatlarla görüşme bakımından CMK Md 154/1)
- Beden eğitimi ve boş zaman etkinlikleri (Md 87-88)
- Salıverilme için hazırlama (Md 89-91)
- İzinler (Md 92-97)

© 2019 - 2020 Dr. Mustafa AFYONLUOĞLU

Sorumluluk Reddi: Bu dokümanda yer alan bilgiler 2019-2020 Eğitim Döneminde AÖF E-Kampüs'te yayımlanan ders materyalleri, ilgili eğitim videoları, ilgili mevzuat ve Canlı Ders videolarındaki anlatımlardan hazırlanmıştır. Dokümandaki bilgilerde yer alan olası hata ve eksikliklerden sorumluluk kabul edilmemektedir. Adalet programı sınavlarına hazırlanmada temel kaynak olarak Anadolu Üniversitesi e-Kampüs sisteminde yer alan ders materyalleri esas alınmalıdır.

Bu dokümanın en güncel şekli, ücretsiz olarak <http://afyonluoglu.org/aof-ders-notlari/> adresinden indirilebilir.

Dokümandan alıntı yapılması halinde kaynak gösterilmesi zorunludur.

Başka bir yerde yayımlanması, web sitesinin referans gösterilmesi ve orijinal şekli üzerinde ekleme, değişiklik ve kesinti yapmamak kaydı ile izne tabi değildir.

Son Güncelleme Tarihi: 11.02.2019